

**RUMELİLİ DİVAN ŞAİRLERİNİN HECE ÖLÇÜSÜYLE YAZDIKLARI ŞİİRLER  
VE BU ŞİİRLERİN  
KELİME ÇEŞİTLİLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

Rifat GÜRGENDERELİ<sup>1</sup>

**Özet**

Divan edebiyatı ve halk edebiyatı kendi edebi gelenekleri çerçevesinde yüzyıllar boyu birbirleri ile etkileşim halinde olmuşlardır. 16. yüzyıldan itibaren birçok divan şairinin hece ölçüsüyle de şiir yazdığı görülür. Hece ile şiir yazma geleneği Rumeli şairleri tarafından başlatılmıştır. Hece ölçüsü ile yazılmış ilk şiir, uzun yıllar Rumeli’de görev yapmış olan Meâlî’ye aittir. Usûlî, Zaifî, Aşık Çelebî ve Fevrî gibi Rumeli şairleri hece vezni ile şiirler yazan önemli şairler arasındadır. Balkan şairlerinin hece ölçüsüyle şiirler yazmasındaki en önemli etken, bu şairlerin Rumeli’de önemli yeri olan tekke ve çevrelerinde yetişmiş ve yaşamış olmalarıdır. Sade ve samimi söyleyişleri şiirlerinde kullanmayı seven Rumeli şairleri, hece ölçüsü ile şiir yazmada divan şairlerine öncülük etmiştir. Halk şiiri ve divan şiiri arasında var olan ortak konuları, hece veznini de kullanarak birbirine daha da yaklaştıran Rumeli şairleridir.

Bildirimizde hece ölçüsü ile şiir yazan divan şairleri genel olarak değerlendirilecek ve hece ölçüsü ile yazdıkları şiirlerin kelime çeşitliliği ortaya konulacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Hece Ölçüsü, Rumeli Şairleri, Kelime Çeşitliliği

**THE POEMS WRITTEN BY RUMELIAN DİVAN POETS IN SYLLABIC  
METER AND AN ASSESSMENT OF THE WORD DIVERSITY IN THESE POEMS**

**Abstract**

Divan literature and folk literature interact for centuries. Many Divan poets wrote poems using syllabic meter after 16th centuries. The tradition of writing poetry with syllabic meter, was started by Rumelian poets. The first poem written in syllabic meter is written by Meali who live in Rumelia. Usuli, Zaifi, Aşık Çelebi ve Fevri such as poets, wrote syllabic meter . These poets grew up in and around the dervish lodge. This is also important. Rumeli poets, poets wrote poems pioneered by syllabic meter

In this study, the syllables poetry written by divan poets are judged in general and poems written in syllabic meter word diversity is introduced.

**Key Words:** Syllabic Meter, Rumelia Poets, Word Diversity

**Giriş**

Osmanlı devletinin bugünkü Avrupa sınırları içinde olan toprakları Rumeli olarak adlandırılmıştır. II. Bayezid’ten sonra Rumeli’de Türklerin hakimiyeti ve himayesinde kültür ve sanatın geliştiği şehirler oluşmaya başlamıştır. Birer kültür merkezi olan bu şehirlerde

---

<sup>1</sup> Yrd.Doç.Dr., Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, rifatgur@hotmail.com

bilim ve sanatın ilerleyebilmesi için gerekli olan altyapı hazırlanmış, dönemin bilim kurumları olan medrese ve tekkelerin de tesis edilmesiyle Osmanlı edebiyatının önemli temsilcileri Balkan şehirlerinde yetişmeye başlamıştır.

Bir edebiyatçının yaşadığı coğrafi çevrenin, dünyaya bakış açısının ve hayat tarzının, yarattığı eser üzerindeki etkisi tartışmasız çok açıktır. Bu durum özellikle Balkan topraklarında doğmuş ve yetişmiş şairlerde çok belirgin olarak görülmektedir. Bir Balkan şairiyle, Anadolu'da, Bağdat'ta veya Orta Asya'da doğup büyümüş bir şairin duygularını ifade ediş şekilleri, coşkuları, heyecanları ve kullandıkları kelimeler bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Divan şiiri geleneği içinde yetişen Rumeli şairleri, klasik divan şiirinin kültürünü ve bu kültürü yansıtan dili, çok iyi bilmektedirler. Rumeli şairlerinin hayatları ve divanlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda, ortak başlıklardan birinin de "Rumeli Şairlerine Has Özellikler" olduğu görülür. Bu özelliklerden biri de Rumeli şairlerinin kullandıkları dil özellikleridir.

Rumeli şairleri, sade ve konuşma diline yakın bir Türkçeyi kullanırlar. Atasözü ve deyimlere sıkça yer verirler, samimi hatta laubali ifadeleri de kullanmaktan çekinmezler. Hıristiyanlık kültürüne ve tasavvufa, halk kültürüne, halkın yaşayış gelenek ve göreneklerine aşina oldukları şiirlerindeki ifadelerden anlaşılır. Onlar, divan şiiri geleneğinin kurallarını zorlamış, klasik şiire yeni bir nefes getirme gayretine girmişlerdir<sup>2</sup>.

## I. Heceyle Yazan Rumeli Şairleri

Bildirimizde, heceyle şiir yazan beş divan şairine ait Usûlî (10), 'Aşık Çelebî(1), Za'îfi(6), Fevrî(1) ve Meâlî(1) olmak üzere toplam 18 şiir, söz varlığı açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu bölümde şairlerin kısa biyografileri verilecektir.

**Usûlî** (ö.1538): Vardar Yenicesi'ndendir. Öğrenim gördükten sonra tasavvuf yolunda Mısır'da Şeyh İbrahim Gülşenî'ye bağlanmış, şeyhinin ölümünden sonra Vardar Yenicesi'ne geri dönmüştür. Ömrünü bazen Yenice'de bazen de Evrenosoğlu Abdi Bey'in yanında geçirmiş ve onun yanında ölmüştür. "Vâh kim gitti Usûlî derd-mend" mısraı vefatına tarihtir. Ömrünü fakirlik içinde geçirmiştir. Kimseye ihtiyacını söyleyerek baş eğdiği görülmemiştir. Dünya metaı için büyüklerin kapılarına müracaatla yüzü dökkenleri şiddetle kınamıştır. Kanaat sahibi, tok gözlü, mağrur bir şairdir. Divanı vardır. Gazelleri genellikle tasavvufa yönelik Seyyid Nesîmî tarzında didaktik ilahilerdir. Şiirlerinde aruzun yanında hece veznini de kullanmıştır. Dili sade ve halk şiirine yakındır.<sup>3</sup>

<sup>2</sup> Balkan şairlerinin söyleyiş özellikleri hakkında geniş bilgi için bk. Halil Çeltik (2008) *Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*, MEB, Ankara, s.148-236.

<sup>3</sup> Haluk İpekten vd (1988) *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara,s.510. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı (2001) *Mehmet Nail Tuman Tuhfe-i Naili*, Bizim Büro yay. s.47, Mustafa İsen (1990): *Usûlî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara.

**Âşık Çelebi** (ö.1572): Adı Seyyid Pir Mehmed'dir. Pirizren yakınlarında Vılcıtrın (Vulçitrın) adlı köyde doğmuştur. Babası İran'dan gelmiş Seyyid Ali Natta'dır. Annesi II. Bayezid devri kazaskerlerinden Müeyyedzâde'nin kızıdır. Muhyiddin Fenârî'den mülazım olmuş, Ebussuud'un fetva eminliğini yapmıştır. Daha sonra Silivri, Piriştine, Serfice ve Narda'ya kadı olmuştur. Alaiye kadılığı sırasında, bu görevden memnun kalmayıp Kanuni'nin meşhur "Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi" mısrayla başlayan gazeline tahmis yazıp bir tazarruname ile padişaha verince Niğbolu kadısı olmuş, daha sonra azledilmiştir. II. Selim Belgrad'tan İstanbul'a gelirken ona bir "lâmiyye" gazel sunup Kıratova kadısı olmuştur. Üsküp'te zatülcenp hastalığından vefat etmiştir. Evliya Çelebi'ye göre, Üsküp'te bulunan Lokman Hekim Tekkesi'ndeki mezar taşında Cinânî'nin söylediği "Âşık sefer eyledi cihândan" tarihi yazılıdır. Uzun, secili, Türkçe kurallı cümleler kurmuş olan Âşık Çelebi nesre yeni bir soluk getirmiştir. Şiirde ise yakın dostu Hayâlî'ye fikir verip şiirini değiştirecek kadar ustadır. Şiirinde yerli nitelikler bulunur. Mürettep divanından başka başlıca, "Meşâ'irü's-şu'arâ, Ravzatü's-şühedâ, Şakâyıku'n-nu'mâniye, Sigetvarnâme, Şehrengiz-i Bursa" adlı eserleri vardır<sup>4</sup>.

**Za'îfi** (ö.1552): Adı Pîr Mehmed, babasının adı Evrenos Hâce'dir. Kıratova'nın en alim ve meşhur şairidir. Müftü Ali Çelebi'den mülazım olduktan sonra İznik medresesinde çalışmıştır. Emekli olduktan sonra uzlete çekilmiş ve İznik'te vefat etmiştir. Vücudu zayıf olduğu için bu mahlası almıştır. Tezkireciler şairliğini ve inşasını beğenmişlerdir. Sa'dî'nin Gülistânını ve Attâr'ın Pend-nâmesiyle Mantıkuttayrını şerh etmiştir. Gazelleri sade ve sanatsızdır<sup>5</sup>.

**Fevrî** (ö.1570): İsmi Ahmed'dir. Elbasan yakınlarında Dıraç'ta doğmuştur. Arnavut ya da Hırvat asıllıdır. Küçük yaşta İstanbul'a getirilmiştir. Gelibolulu Âlî, İskender Çelebi'nin diğer kaynaklar Nakkaş Ali Beğ'in hizmetinde bulunduğunu yazarlar. İyi bir eğitim almış, rüyasında Muhyiddin ibn Arabî'yi görerek Müslüman olmuştur. Yûsuf-ı Sîneçâk, Şâhidî ve Şem'î ile arkadaştı. Bostan Efendi'den mülazım olmuş, müderrislik, müftülük ve kadılık yapmıştır. Şam'da müftülük yaparken ölmüş ve Üsküplü İshak Çelebi'nin yanına gömülmüştür. "Revân oldu cinân dârına Fevrî" mısraı ve "Fevrî be-refî" terkibi vefatına tarihtir. Devrin önde gelen şairlerindedir. Tahmis ve tesdisin klasik edebiyatta ilk ciddi temsilcisidir. Divanından başka "Sîm-nâme, Ahlâk-ı Süleymâniye, Miftâhü'l-meâni" adlı eserleri vardır. Kanuni'nin divanını tertip etmiştir<sup>6</sup>.

**Meâlî: (ö.1536):** II. Beyazid devrinin ünlü bilgin ve kadılarından Mustafa bin Yarhisarî'nin oğlu olup anne tarafından meşhur Fenârî ailesine mensuptur. İyi bir tahsil gördükten sonra Sofya ve Filibe'de kadılık yapmıştır. Gelibolu'da ölmüş ve oraya gömülmüştür. Şiirlerinde hezele fazlaca yer verdiği için mesleki ve özel hayatında sıkıntılar çekmiştir. 8 heceli semai tarzında yazılmış olan "Destan" şiiri Divanı içindeki en dikkat çekici şiirdir. Destan, klasik bir şair tarafından hece ile yazılmış ilk tam şiir olması açısından önemlidir. Bu şiirin dikkat çeken bir başka özelliği hece ve aruz birlikteliğinin, Divanlarda 18. Yy.'da başlayan bir gelenek

<sup>4</sup> İpekten vd (1988:47); Kurnaz, Tatçı (2001:614)

<sup>5</sup> İpekten vd (1988:541); Kurnaz, Tatçı (2001:570); Kamil Akarsu (1993): *Rumelili Za'îfi Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanından Seçmeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

<sup>6</sup> İpekten vd (1988:142); Çeltik (2008:44)

olmayıp başlangıçtan itibaren hep varolageldiğini göstermiş olmasıdır<sup>7</sup>. Meâlî ile ilgili şu bilgiyi de söylemek isteriz ki kendisi İstanbul doğumlu olmakla birlikte anne tarafından Fenari ailesindedir. Uzun yıllar Rumeli’de görev yaptığı için Rumeli şairleri arasında değerlendirmeye alınmıştır.

## II. Heceyle Yazılan Şiirler ve Kelime Çeşitliliği

Aruz vezninin hece vezniyle yakınlık gösteren ve kullanılması kolay olan kalıpları, ilk İslami eserlerden itibaren kullanıldığı gibi, divan şairlerinin de hece vezniyle şiirler yazması, halk ve divan şiiri arasında birbirleriyle bağlantılı bir geleneğin olduğunu göstergesidir<sup>8</sup>. Bildirimizin konusu içinde olmadığı için bu gelenek ve aşık tarzı hakkında bilgi verilmemiştir.

### A. KELİME SAYILARI

Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirlerin Kelime Sayıları							
	Yazılan Şiir Sayısı	Kullanılan Kelime Sayısı	Arapça Kelime	Farsça Kelime	Türkçe Kelime	Arapça Terkip	Farsça Terkip
Usûlî	10	1053	%26	%11	%63	1	6
Zaîfî	6	401	%17	%24	%59	-----	3
Aşık Çelebi	1	146	%15	%4	%81	-----	-----
Me’âlî	1	195	%22	%7	%71	-----	-----
Fevrî	1	40	%27	%30	%43	-----	3

Genel olarak bakıldığında bu şiirlerde kullanılan kelimelerin yüksek oranda Türkçe kelimeler olduğu, kullanılan Arapça, Farsça kelimelerin konuşma dilinde mevcut olan basit ve anlaşılır kelimeler olduğu görülmektedir.

Tablodan da görüldüğü üzere, Usuli ve Zaifi 10 ve 6 şiir sayısı ile en çok şiir yazan şairlerdir. Meali 1 şiir yazmasına rağmen 15 dördlükten oluşan bir destan ile bu tarzda ilk şiir örneğini vermesi açısından önemlidir. Bu şiir, Şahkulu isyanın bastırılması için padişaha yazılmış bir destandır. Halkı ilgilendiren bu önemli sosyolojik hadiseyi halkın ağzından samimi bir dille ve hece ölçüsüyle söylemesi pek tabidir. Usuli’nin hece ile yazdığı şiirler tekke bağlantısı sebebiyle olmalıdır. Zaifi, koşma tarzındaki aşıkane şiirlerini divanında “fi’t-Türkiyât” başlığı altında toplamıştır. Fevri ise gazel nazım şekliyle sadece bir şiirinde hece ölçüsünü kullanmıştır. Aşık Çelebi’nin şiiri yazmadaki gayesi, diğer şairlerden farklıdır. O,

<sup>7</sup> Mustafa İsen (2013) “Meâlî” [www.turkedebiyatisimlersozlugu.com](http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com) (ET.18.04.2013)

<sup>8</sup> Halk ve Divan şiirinin etkileşimiyle ilgili geniş bilgi için bk. Cemal Kurnaz (1990) *Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine* Akçağ Yayınları, Ankara. M.Fuat Köprülü (1986) *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu yay. Ankara.

halk şirine yakınlık duyduğu için değil, Manav Seydi'yi yermek için, tamamen sanat dışı gördüğü halk edebiyatı nazım şeklini ve hece ölçüsünü kullanmıştır. Bu nedenle şiirinde kullandığı Türkçe kelime oranı da %81'e çıkmıştır.

Kullanılan az sayıdaki Arapça ve Farsça yapılı terkiplerde kullanılan kelimelerin de özellikle dini terimler olduğu görülmektedir.

<b>Usulî</b>
Âl-i abâ / Şehîd-i Kerbelâ / Cafer-î Sadık / Muse'r- Rıza / İmam-ı pîşvâ / Tîg-ı Kazâ/ Sırr-ı Hüdâ

<b>Zaîfî</b>
Dûd-ı Âh / Nar-ı ışk / Şem'-i aşk

<b>Fevrî</b>
Lal-i cân /Râh-ı reyhân / Kûy-ı hasret

<b>Aşık Çelebi</b>
_____

<b>Me'âlî</b>
_____

## B. DİN VE TARİKATLA İLGİLİ KAVRAMLAR

<b>Usûlî 1</b>	Pir	Mü'min	Kible	Erenler	Muhammed Bakır	Şehîd-i Kerbelâ	
	Hak	Münkir	Hasan	Hüseyin	Ali Muse'r-Rıza	Hûda	
	Din	İman	Kâzım		Muhammed Mehdi	Zeynel Âbidîn	
		Askerî	Nâkî	Şâh	Muhammed Ali	Hak	

<b>Usûlî 2</b>	Allah	Alî	Şah				
<b>Usûlî 3</b>	Yaradan		Hak	Erenler			
<b>Usûlî 4</b>	Birler	Erenler	Yediler	Kırklar	Hak	Muhammed Ali	Pîr
<b>Usûlî 5</b>	Pîr	Allah					
<b>Usûlî 6</b>	Hûda						
<b>Usûlî 7</b>	Din	İman		Ecel			
<b>Usûlî 8</b>	_____						
<b>Usûlî 9</b>	Yusuf	Huri	Rahmet		Kurban		
<b>Usûlî 10</b>	Allah		Dergâh		Rahmet	Kur'an	

<b>Za'îfi 1</b>	Rahm					
<b>Za'îfi 2</b>	_____					
<b>Za'îfi 3</b>	Rahm	Günah				
<b>Za'îfi 4</b>	_____					
<b>Za'îfi 5</b>	_____					
<b>Za'îfi 6</b>	_____					

<b>Me'âlî</b>		Şahkılı	Kızılbaş	Müslüman	Yaradan	Yezid	Şeytan	

<b>Aşık Çelebi</b>	İmam						
--------------------	------	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

<b>Fevri</b>	Kur'an	Bi'llâh	İsa				

### C. YER VE KİŞİ ADLARI

	YER ADLARI			KİŞİ ADLARI			
<b>Usûli 1</b>	–			Usûlî			
<b>Usûli 2</b>	Yenice			Sultan Mustafa			
<b>Usûli 3</b>	–						
<b>Usûli 4</b>	–						
<b>Usûli 5</b>	Şam	Konya					
<b>Usûli 6</b>	–						
<b>Usûli 7</b>	–						
<b>Usûli 8</b>	–						
<b>Usûli 9</b>	Mısır						
<b>Usûli 10</b>	–						

	YER ADLARI			KİŞİ ADLARI			
<b>Me'âlî</b>	Türk ili	Anadolu	Osman ili	Şehzade Korkud	Vezir-i Azam Ali Paşa	Şehzade Ahmet	Me'âlî
				Şahkulu/Şeytan kulu			

	YER ADLARI				KİŞİ ADLARI			
<b>Aşık Çelebi</b>	Manavgat	Keşiş Dağı	Bursa	Tahtakale	Manav Seydi	Fakir Emmi		

	YER ADLARI			KİŞİ ADLARI			
<b>Fevri</b>	—						

	YER ADLARI			KİŞİ ADLARI			
<b>Zaîfi</b>	—			Zaîfi	Süleyman Han		



## D. ÜNLEMLER

Rumeli şairlerinin şiirlerinde kullandıkları samimi söyleyişlerin neticesinde özellikle karşılıklı konuşuyormuş gibi kullandıkları “ya, be, hey, bak a, gel a, ey” gibi ünlemler hece ölçüsü ile yazılan şiirlerde de karşımıza çıkar.

<b>Usûlî</b>
Ah / be hey / ey / hey meded / hey / gel a

<b>Zaîfi</b>
Ah / ey / be / hey / Zaîfî'nin 3. Şiirinde her kıtada “be” ünlemi kullanılmıştır.

<b>Aşık Çelebi</b>
Be

<b>Me'âlî</b>
Ey

<b>Fevrî</b>
Ey

## E. İKİLEMELER

<b>Usulî</b>
Dolup taşdı / Deyü deyü / Yana Yana / Tas tas / Kıya kıya / Karma kara / Kane kane / Yane yane / Gider gelir

<b>Zaîfi</b>
Kuçulası kuçulası

<b>Fevrî</b>
—

--	--

	<b>Aşık Çelebi</b>
	Yağır yağır / Domur domur / Böngel böngel

	<b>Me'âlî</b>
	Ayın bayın / Baştan başa / Az az

## F. BİRLEŞİK FİLLER VE DEYİMLER

<b>Usûlî 1</b>	Kul ol- /Hakkı bul- / Kapısına gel-
<b>Usûlî 2</b>	Meded eyle- / Haber ver- / Mest ol- / Serden geç- / Gönlü açıl-
<b>Usûlî 3</b>	Terkin ur- / Halden hayla- / Öç al- / Can ol- / Derman ol- / Gussa ye-
<b>Usûlî 4</b>	Baştan aş- / Sel ol- / Gönlünü al- / Gayîb ol- / Deli ol- / Gönlü coş- / himmet eyle- / yerlere çal-
<b>Usûlî 5</b>	Geç ol- / Peyman güt- / Terk eyle- /
<b>Usûlî 6</b>	Öç al- / Yazılan gel- / Terk it- / Dem sür-
<b>Usûlî 7</b>	Terk it- / Viran it- / Garib ko- / Aşk odına sal- /Sergerdan kıl- / Gönlünü al- / Toprak ol-
<b>Usûlî 8</b>	Aklı şaş- / Kan ağla-
<b>Usûlî 9</b>	Gözini aç- / Seyran eyle- / Söz aç- / Hayran eyle- / Haber vir- / Sultan eyle- / Can eyle- / Biryan eyle- / Derd ol- / Derman bul- / Derman eyle- / Bayrama ir- / Kurban eyle- / Yüz sür-
<b>Usûlî 10</b>	İş gör- /Tesbih it- / Devlet vir- / dergehinden sür-

<b>Zaîfî 1</b>	Rahm eyle- / Benzüm sol- / Revan ol- / Ah u figan ol- / Nihan ol-
<b>Zaîfî 2</b>	Hayran kal- /Yüz vir- /
<b>Zaîfî 3</b>	Yar ol- / Dud-ı âha boyan- / Bilmiş ol- / Kul ol- / Kül ol- / Rahm it- / Ah al-
<b>Zaîfî 4</b>	Od ur- / Gözleri kanına gir-
<b>Zaîfî 5</b>	Gönlü taş- / Baştan aş- /Gönlü düş- / Aşık ol-
<b>Zaîfî 6</b>	Viran it- / Divane it / Cana kıy- / Yar ol- /Şive eyle-

<b>Aşık Çelebi</b>	Öne kat- / Belaya uğra-

<b>Fevrî</b>	Gönlü sev- / Ezber it- / Hıfz it-/ Lutf it-

<b>Me'âli</b>	Yok ol- / Oyun ol- / Kazığa ur- / El sun- / Kırgın ol- / Yazusın gör- / Zebun ol- / Fitne kopar-/ kanı helal ol-

## G. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ SÖZVARLIĞINA AİT KELİMELER

<b>Usûlî</b>	
	Bilü: bilgi / haylamak: önem vermek / ağu: zehir / yatlu: kötü, fena / uşan-: kırılmak parçalanmak / kıya: sert / yel-: hızlı gitmek / göyün-:yanmak / kuç-: kucaklamak

<b>Zaîfi</b>	
	Ayruk: başka / sor-:emmek / biliş: tanıdık / kuç-:sarılmak / on-:iyileşmek

<b>Aşık Çelebi</b>	
	kürük: boynuzsuz öküz / ütme: taze buğdayı kabuğuyla ateşe vermek / keş: ekşimik / yağır: yağlı / domur: tomurcuk / domalak: yer elması, mantar / yuvalak: yuvarlamak / hengel:tatar böreği / döngel: muşmula / böngel böngel: fokur fokur (kaynamak) / avadan: iyice, tamamıyla / yügürmek: hızla koşmak /dümbek:kuyruksuz

<b>Me'âli</b>	
	düre-: peyda olmak, türemek / yayka-: yıkamak / yal: köpek yemeği / yun-: yıkanmak / kırgın: katliam

<b>Fevrî</b>	
	dirgürmek: diriltmek

SONUÇ

0. Hece ölçüsüyle şiir yazan Rumeli şairleri 16. Yy. şairleridir. Bu şairler; Usuli, Za‘ifi, Meali, Aşık Çelebi ve Fevri’dir.
1. Mahallileşme ceryanına kadar hece ölçüsünün kullanılmadığı görüşünü yıkan bu şairler, kimi zaman orijinallik göstermek, kimi zaman halk kültürüne yakınlıklarını ispatlamak, kimi zaman da halk şirini küçümsemek için bu şiirleri yazmıştır.
2. Meali 8’li; Usuli 11’li (2 şiir) ve 8’li (8 şiir); Za‘ifi 7’li, 8’li (5 şiir) ve 11’li; Fevri 8’li ve Aşık Çelebi 8’li hece ölçüsüyle şiirler yazmışlardır.
3. Halk şiiri özellikleri ile yazıldıkları için kullanılan dil halk edebiyatı şiirlerinden farklılık göstermez. Bu nedenle Balkan şairlerinin özelliği olan sade Türkçeyi kullanma geleneğine de uygundur.
4. Kullanılan Türkçe kelimelerin oranı %43-%81 arasındadır. Fevri, gazel nazım şeklinde yazdığı için Türkçe kelime oranı %43, Aşık Çelebi, şiirini alay ve küçümseme için yazdığından Türkçe kelime oranı %81’dir. Genel olarak kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler günlük kullanımdaki kelimelerdir. Anlaşılması zor Arapça ve Farsça terkipler yoktur. Bu terkipler daha ziyade dini terimler için kullanılmıştır.
5. Rumeli şairlerinin sıkça kullanıldığı “ah/ ey/ hey/ be hey/ ey medet/ gel a“ ünlemleri şairlerce kullanılmıştır.
6. Yazılan şiiri konusuna uygun yer ve kişi adları kullanılmıştır.
7. İkilemeler, birleşik filler ve deyimler sıkça kullanılır.
8. Özellikle Aşık Çelebi’nin şiirinde Eski Anadolu Türkçesine ait kelimeler dikkat çekici oranda kullanılmıştır.

## ŞİİRLER

## ME'ĀLĪ

### Destan

#### 1

Kendü ilünde düredi  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş  
Çıktı ellere yürüdi  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 2

Çok devletlüler yog oldu  
Taglar başı turag oldu  
Bir Türk ilünde beg oldu  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 3

Görün netdi Şahkulıyı  
İndi yaykadı yalıyı  
Aldurdun Anatoluyı  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 4

Akıl ayın bayın oldu  
Bir acayib oyun oldu  
Çok sipahun hayin oldu  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 5

Yandı kötü başdan başa  
Kim kayıl ola bu işe  
Kazuga urıldı Paşa  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 6

Yakdı kötü gibi şarun  
Yok midur namus ve arun  
Bile al gel yeniçerin

Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 7

Sultan Korkud korkup kaçdı  
Ali Paşa berü geçdi  
Oyalanup az az göçdi  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 8

Mülküne düşmen el sundı  
Memleket kan ile yundı  
Etmegün yiyenler döndü  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 9

Gör Kızılbaşun halini  
Zulme uzatdı elini  
Tutmasun Osman ilini  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 10

Müslümanlar zebün oldu  
Erkek dişi magbun oldu  
Katı büyük kırgın oldu  
Yetiş Gāzī Hünkār yetiş

#### 11

Yiyenler senün ni'metün

Saklamadılar hürmetün

Yaradan vire fursatun

Yetiş Gâzî Hünkâr yetiş

**12**

Sultan Ahmed varamadı

Yezîd cengin göremedi

Kaçtı yezid duramadı

Yetiş Gâzî Hünkâr yetiş

**13**

Ali Paşa ardın sürdi

Yorgun leşker ile erdi

Başında yazusın gördi

Yetiş Gâzî Hünkâr yetiş

**14**

Şeytan-kulı düşdi anda

Başı yuvalandı kanda

Fitneler koptı cihanda

Yetiş koca Hünkar yetiş

**15**

Ey Me'âlî acep haldür

Kızılbaşun işi âldür

Şüphesüz kanı helâldür

Yetiş Gâzî Hünkâr yetiş

**USÛLİ**

**I**

**VARSAGI**

**1**

Pîrimün yolu çünki Hak yoludur

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

Mü'minün ezelden kavli belîdür

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**2**

Serden geçer imiş bu yolda server

Münkirler elinden kesilür serler

Nice bin baş çıkup bağrumda söyler

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**3**

Erenlerün zahmı câne merhemdür

Şimden girü ölür isem ne gamdur

Pîrlereün işigi çünki kiblemdür

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**4**

Pîrimün azmi çün toğrı yoludur

İsteyen kişiyi Hakk'a iledür

Hak anunla her nefesde bileür

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**5**

Gönülde çirk olan pîrden arınur

Hakkun sıfatı pîrlerden görünür

Pîri olmayanlar yarın yirinür

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**6**

Benüm gönlüm bir divâne delidür

Cân u dilden erenlerün kulıdur

Benüm pîrüm çün Muhammed Ali'dür

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**7**

Hakikat pîrleri âl- i abâdur

Hasan Hüseyin cânlara safâdur

Benüm şâhum şehîd- i Kerbelâ'dur

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**8**

Zeynel Âbidîndür gönlümde cânum

Muhammed Bakıra bakar bu cânum

Ca'fer- i Sâdıkdur dînüm imânum

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**9**

Kâzım bize bir ni'metdür Hudâdan

Râzıdur Hakk Ali Muse'r- Rızâdan

Muhibbüz Nâkiye kâlû belâdan

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**10**

Nâki Hak'dan imâm- ı pîşvâdur

Askerî düşmene tîğ- i kazâdur

Muhammed Mehdî hod sırr- ı Hudâdur

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

**11**

Usuliyem Hak kapusına geldüm

Cân u dilden erenlere kul oldum

Pîrler işiginde ben Hakkı buldum

Dönmezin niye döneyin pîrümnden

## **II**

**1**

Yeniceden esen seher yelleri

Bana Sultan Mustafadan haber vir

Unıtdı mı gurbetteki kulları

Bana Sultan Mustafadan haber vir

**2**

Tîz ol yürüdigün rāhı seversen

Meded eyle gel Allah'ı seversen

Bir Alîlik eyle şâhı seversen

Bana Sultan Mustafadan haber vir

**3**

Aşkına aşk doluları içilsün

Mest olup cân ile serden geçilsün

Gâyet hussadayın gönlüm açılsun

Bana Sultan Mustafadan haber vir

**4**

Yaralı cânâ merhem urulur mı

Usulînün hâlinden sorulur mı

Karşusunda dîvânlar kurulur mı

Bana Sultan Mustafadan haber vir

## **III**

**1**

İki cihân terkin urduk

Fenâlaruz fenâlaruz

Abâya nemede girdük

Fenâlaruz fenâlaruz

**2**

Bir nemedürür şalımuz

Kimse anlamaz hâlimüz

Yücedür akl ü bilümüz

Fenâlaruz fenâlaruz

**3**

Ezel aşkıyla gelmişüz

Kendü hâlimüz bilmişüz

Ölmezden evvel ölmüşüz

Fenâlaruz fenâlaruz

**4**

Hâlimüz bilür Yaradan

Geçmişüz ag u karadan

Dönmeziz hiç bir bereden

Fenâlaruz fenâlaruz

**5**

Filân böyledür dimezüz

Kimse gussasın yimezüz

İşi ferdâya komazuz

Fenâlaruz fenâlaruz

**6**

Kuş olup gökte uçaruz

Cân milketine göçerüz

Dirlik suyunı içerüz

Fenâlaruz fenâlaruz

**7**

Hak nûrına bürhân olmuş

Her bir derde dermân olmuş

Cânlar içinde cân olmuş

Fenâlaruz fenâlaruz

**8**

Bunda teferrüce geldük

Sanma kim eğlendük kalduk

Nice kerre doğduk öldük

Fenâlaruz fenâlaruz

**9**

Birazcık hâlden haylaruz

Erenler için söylerüz

Ma'na denizin boylaruz

Fenâlaruz fenâlaruz

**10**

Usûlîyem diyü gelmiş

Gönül istedügin bulmuş

Kahbe felekden öc almış

Fenâlaruz fenâlaruz

**IV**

**1**

Gözüm yaşı taşıdı yine

Himmet eylen himmet eylen

Düşdüm belâ denizine

Himmet eylen himmet eylen

**2**

Coşdı deli gönül coşdı

Deryâlara dolup taşıdı

Gam denizi başdan aştı

Himmet eylen himmet eylen

**3**



Çıkmışdur bagrumda başlar

Sel oldu gözlerdeki yaşlar

Engine saldum yoldaşlar

Himmet eylen himmet eylen

**4**

Bir vefâsız gönlüm aldı

Dönüben yirler çaldı

Gönül mihnetlerde kaldı

Himmet eylen himmet eylen

**5**

Togrı yolına varanlar

Hak dîdârını görenler

Hey meded gerçek erenler

Himmet eylen himmet eylen

**6**

Hey yediler kırklar birler

Hâzır gâyib olan pîrler

Çagırdıgum gerçek erler

Himmet eylen himmet eylen

**7**

Ayrıldum yârdan Usûlî

Meded deli oldum deli

Âh pîrüm Muhammed Ali

Himmet eylen himmet eylen

## **IV**

**1**

Gönül geç olmaz hevâdan

Gel gurbete gidelüm gel

Uçur kuşu bu yuvadan

Gel gurbete gidelüm gel

**2**

Gezelüm Şâmı Konyayı

Meded Allah deyü deyü

Ko bu vefâsız dünyayı

Gel gurbete gidelüm gel

**3**

Kıyalum baş ile cāna

Yaşumuz boyayup kana

Aşk odına yana yana

Gel gurbete gidelüm gel

**4**

Ahd ile peymân güdersin

Tas tas agular yudarsın

Bir vefâsız n'idersin

Gel gurbete gidelüm gel

**5**

Yüregüme dokundı ok

Derd ile mihnetlerüm çok

Bizi bunda esirger yok

Gel gurbete gidelüm gel

**6**

Gam dopdolu cānda tende

Huzür kalmadı vatanda

Gönlümüz eglenmez bunda

Gel gurbete gidelüm gel

**7**

Terk eyle yāri yoldaşı  
Gözetme hālli hāldaşı  
Akıdup gözlerden yaşı  
Gel gurbete gidelüm gel

**8**

Doyunca gördüm firkatı  
Hālüm yatlu derdüm katı  
Çekmezüz biz bu mihneti  
Gel gurbete gidelüm gel

**9**

Gel varalum togrı yolu  
Bir pīre diyelüm belī  
Bunda neylersin Usūlī  
Gel gurbete gidelüm gel

## **VI**

### **VARSAGI**

**1**

Yārenler ecel gelmedin  
Gözümüz toprak dolmadın  
Felek bizden öc almadın  
Hele bir demdür sürelüm

**2**

Dögünüp hasret taşıyla  
Bagrumuz tolu baş ile  
Āh ile kanlu yaş ile  
Hele bir demdür sürelüm

**3**

Kara toprak döşenmedin  
Ten kafesin uşanmadın  
Nefes kuşu boşanmadın  
Hele bir demdür sürelüm

**4**

Dünyā kimseye mi kalur  
Şüphe yok yazılan gelür  
Ötesi Hudā bilür  
Hele bir demdür sürelüm

**5**

Bir acāyib devrān ancak  
Cümle ālem hayrān ancak  
Bu da bir hoş seyrān ancak  
Hele bir demdür sürelüm

**6**

Usūlī terk itdi varın  
Komadı āh ile zārın  
Kim bilür nic' olur varın  
Hele bir demdür sürelüm

## **VII**

**1**

Bana kıya kıya bakan  
Kormıyun seni kormıyun  
Bakışı yüregüm yakan  
Kormıyun seni kormıyun

**2**

Behey güzellerün hanı

Āşıkun dīni ĩmānı

Yolına vireyin cānı

Kormıyun seni kormıyun

**3**

Terk idüp cānı cihānı

Yıkduñ virāñ itdün beni

Böyle garīb kodun beni

Kormıyun seni kormıyun

**4**

Beni aşk odına salan

Derd ile ser-gerdāñ kılan

Eliyle gönlümi alan

Kormıyun seni kormıyun

**5**

Ölüm yılleri esmezse

Ömr ekinini biçmezse

Ecel leşkeri basmazsa

Kormıyun seni kormıyun

**6**

Nice bir yıl gibi yilem

Aşk odunda toprak olam

Meger ecel gele ölem

Kormıyun seni kormıyun

**7**

Usülī ayrılmaz senden

Hiç cāñ ayrılır mı tenden

Yani kaçma gel a benden

Kormıyun seni kormıyun

**VIII**

**1**

Andugumca aklum şaşar

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

Aramıza firkat düşer

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

**2**

Gel begüm kıyma bu cāne

Yazukdur girme gel kane

Kimseye kalmaz zamāne

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

**3**

Yanıma gel şefkat ile

Koma beni firkat ile

Korkaram bu hasret ile

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

**4**

Kıyma kuluna sultānum

Karma kara yine kanum

Diyetdür bu benüm cānum

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

**5**

Usülī eydür bu sözüm

Derd ile göyünsün özüm

Kan ağlasun iki gözüm

Sen d'ölürsün ben d'ölürin

**IX**

**1**

Berü gel cān gözini aç  
Ālemlere seyrān eyle  
Halka rahmet yağmurın saç  
Gönlünü bir ummān eyle

**2**

Didüm bir söz aç şārundan  
Haberler söyle yārundan  
Şol bir ince esrārundan  
Yine bizi hayrān eyle

**3**

Söz açma kevn ü mekāndan  
Bize bir haber vir cāndan  
Yūsufi kurtar zindāndan  
Mısr iline sultān eyle

**4**

Cihāndan geçmek istersen  
Hürīler kuçmak istersen  
Göklerde uçmak istersen  
Evvel cānına cān eyle

**5**

Girmek istersen meydāne  
İç kanını kane kane  
Aşk odına yāne yāne  
Cigerünü biryān eyle

**6**

Āşık ma'şūka alınur  
Ma'şūk aşk ile bilinür  
Derd olsa dermān bulunur

Hemān derde dermān eyle

**7**

Yārün cemālünü gördün  
Ayağına yüzün sürdün  
Usulī bayrāma irdün  
Var cānunu kurbān eyle

**X**

**1**

Evvel başdan sen'ögerin  
Cümle işi gören Allah  
Sıdk ile çağırın kulun  
Maksūdını viren Allah

**2**

Senün kulundur cism ü cān  
Sana tesbīh ider cihān  
Gözlerden olıban nihān  
Gönüllere giren Allah

**3**

Her kişi bu hāli bilür  
Kimi togar kimi ölür  
Cihān halkı gider gelür  
Hiç gitmeyüp duran Allah

**4**

Kimisine devlet virüp  
Kimisine rahmet virüp  
Bir kuluna la'net virüp  
Dergehinden süren Allah

**5**

Gönlümde cümleden yegüm  
Hem efendimsin hem begüm  
Usulî eydür istegüm  
Senden imân Kur'ân Allah

## ZAİFİ

### I

#### 1

İy saçı boynum reseni  
Öldürürler mi seveni  
Severem candan yeg seni  
Aşk odı yandurdı beni

#### 2

Hälüme rahm eyle hānum  
Girme kanuma sultānum  
Cāndan sevgüli cānānum  
Aşk odı yandurdı beni

#### 3

Esirge beni gāribem  
Aşk bāğında andelībem  
Yār vaslından bī- nasībem  
Aşk odı yandurdı beni

#### 4

Yüregüm ışık ile doldı  
Sraruban benzüm soldı  
Bilmem n'oldı hālüm n'oldı  
Aşk odı yandurdı beni

#### 5

Gözüm yaşı revān oldı  
İşüm āh u figān oldı  
Dilde derdüm nihān oldı  
Işk odı yandurdı beni

## II

### 1

Dil āteşünle yandı  
Uyur gözüm uyandı  
Ayrıklardan usandı  
Benüm begüm efendi

### 2

Göster yüzün göreyin  
Bakup hayrān durayın  
Leblerünü sorayın  
Benüm begüm efendi

### 3

Bakan güzel gözüne  
Hayrān kalur yüzüne  
Tahsīn şīrīn sözüne  
Benüm begüm efendi

### 4

Esirge bülbülünü  
Yād kokmasun gülünü  
Ağlatma ben kulunu  
Benüm begüm efendi

### 5

Yüz virme yāda zinhār

Bilişle yār ol ey yār

Ko cevri ol vefādar

Benüm begüm efendi

**6**

Var sana çok niyāzum

Geçsün katunda nāzun

Kimseye dime rāzum

Benüm begüm efendi

### **III**

#### **Der-Makām-ı Hüseynī**

**1**

Efendi işit kulundan

Kerem it kokdur gülünden

Kaçma hānum bülbülünden

Be güzel yandum elünden

**2**

Seni ben yār ola sandum

Dūd-ı āhuma boyandum

Nār-ı ışkun ile yandum

Be güzel yandum elünden

**3**

Be zālīm hoş bī-vefāsın

Başdan ayaga cefāsın

İtmedüm derdüm devāsın

Be güzel yandum elünden

**4**

Bilmiş ol sana kul oldum

Gülşenünde bülbül oldum

Nār-ı ışkunda kül oldum

Be güzel yandum elünden

**5**

Yār ola sandumdı seni

Aşka virdüm cān ü teni

Hicr odına yakdun beni

Be güzel yandum elünden

**6**

Seni sevmekse günāhum

Severin vallāhi şāhum

Bana rahm it alma āhum

Be güzel yandum elünden

**7**

Pür-cefā imişsin şāhum

Bī-vefā imişsin māhum

Āşıkam miskīn garībem

Kulunam şāhum esirge

### **IV**

#### **Der-Makām-ı Rast**

**1**

Tāze gül var budagında

Bülbüller öter bāgında

Bin beni var yanagında

Bir güzel sevdüm çağında

**2**

Gülleri lāla-reng olmuş  
Bāğı bahār ile tolmuş  
Kuçulası çağın bulmuş  
Bir güzel sevdüm çağında

**3**

Boyu tāze dala benzer  
Kaşları hilāle benzer  
Aşkı beni ala benzer  
Bir güzel sevdüm çağında

**4**

Ak gülden akdur bedeni  
Perçemi boynum reseni  
Öldür zālīm seveni  
Bir güzel sevdüm çağında

**5**

Aşkı od urdı cānuma  
Gözleri girdi kanuma  
Denüz Süleymān Hanuma  
Bir güzel sevdüm çağında

**V**

**1**

Taşdı gönlüm yine taşdı  
Aşk denizi başdan aşdı  
Bir güzele gönlüm düşdi  
Nic'ideyin hey yārenler

**2**

Müşkil imiş āşık oldum  
Hazān yapraklayın soldum

Baglandum zülfine kaldum  
Nic'ideyin hey yārenler

**3**

Ururam başuma taşlar  
Akar gözlerümden yaşlar  
Çıkdı yüregümde başlar  
Nic'ideyin hey yārenler

**4**

Bir güzel sevdüm çağında  
Bir beni var yanağında  
Bülbül oldum gül bağında  
Nic'ideyin hey yārenler

**5**

Yüregüm derdi onulmaz  
Yār hālüm sormaga gelmez  
Gözlerüm yaşını silmez  
Nic'ideyin hey yārenler

**VI**

**1**

Gönlümün āşınāsı güzeller  
Gözlerüm rüşenāsı güzeller  
Şīvesi hoş vefāsı güzeller  
Kuçulası kuçulası güzeller

**2**

Kiminün āşika cefāsı var  
Kiminün mihr ile vefāsı var  
Kiminün hasteye şifāsı var  
Kuçulası kuçulası güzeller

3

Biri gögsin gerer emîrâne

Biri âhû velîk şîrâne (?)

Biri dil mülkini itdi virâne

Kuçulası kuçulası güzeller

4

Beni güzeller itdi divâne

Kıluben şem'-i aşka pervâne

Mâl ü ten gitdi kıydılar câne

Kuçulası kuçulası güzeller

5

Kimdür Zaîfi'ye dem-sâz

Kimi yâr oldı kimisi hem-râz

Şîve eyler kimi vefâ kimi nâz

Kuçulası kuçulası güzeller

### Fevri<sup>9</sup>

1. Gönüm sevdi bir cânânı  
Her kim görse dir cân anı

2. Hattı vasfin ezber it kim  
Hoşdur hıfz itmek Kur'an'ı

3. Lal-i cân bahşundur bi'llâh  
Ey 'İsâ-dem cânım cânı

4. Öldüm gamdan dirgür lutf it  
Sun sâkî râh-ı reyhânı

5. Fevrinin kûy-ı hasretde  
Gamdur mihnedür yârânı

### Aşık ÇELEBİ

Be şara giden gardaşlar!  
Manav Seydi derler bana.  
Kürüğü kovan yoldaşlar,  
Manav Seydi derler bana.

Beş on yıl buzağı güttüm,  
Tarlalarda buğday üttüm,  
Sonra sofraya yolun tuttum,  
Manav Seydi derler bana.

Keş getirdim Manavgat'tan,  
Bekler idim anı itten,  
Dahi dururdur ol ottan  
Manav Seydi derler bana.

Eşeğim öne katardım,  
Keşiş dağında otardım,  
Bursa'da odun satardım,  
Manav Seydi derler bana.

Yağır yağır yağmalaklar,  
Domur domur domalaklar,  
Yuvarlarım yuvalaklar,  
Manav Seydi derler bana.

Aşım unumdur hevengel,  
Kaynatırım böngel böngel,  
Ardı sıra yerim döngel,  
Manav Seydi derler bana.

Mor kozalaktır yemişim,  
Fakir Emmi'dir yoldaşım,  
Avadan oluptur guşum,  
Manav Seydi derler bana.

Al gumaştandır guşağım,  
Yöğrüşüp gelir uşağım,  
Çakı bilmezdir daşağım,  
Manav Seydi derler bana.

Dün vardım Tahtakale'ye,  
Başım uğradı belâya,  
Zümbeğim düştü helâya,  
Manav Seydi derler bana.

Sarf ü nahv okudum tamam,  
Vaky ü arayizi komam,

<sup>9</sup> Fevri Divanı, 06 Mil. YzA 8833, e-  
kitap.kulturturizim.gov.tr/dosya/1-32651,  
vr.38a(ET. 07.05.2013)



Alacakta oldum imam,  
Manav Seydi derler bana.

Kal aslında laveledir,  
Tal aslında taveledir,  
Emme meylim gaviledir,  
Manav Seydi derler bana.

Seksen beşindedir yaşım,  
Ağarmıştır götüm başım,  
Boyadırım emme rişim,  
Manav Seydi derler bana.

### Kaynakça

AKARSU, Kamil (1993): Rumelili Zaîfî Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanından Seçmeler, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

ÇELTİK, Halil (2008), Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası, Ankara: MEB

İPEKTEN, Haluk vd (1988), Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

İSEN, Mustafa (1990), Usûlî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınlar.

\_\_\_\_\_ (1997), Ötelerden Bir Ses “Divanlarda Heceyle Yazılmış Şiirler”, Ankara: Akçağ

\_\_\_\_\_ (2013) “Meâlî” [www.turkedebiyatıisimlersozlugu.com](http://www.turkedebiyatıisimlersozlugu.com)

KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1963), Saz Şiiri Antolojisi, Ankara: Ayyıldız Matbaası

KÖPRÜLÜ, M.Fuat (1986), Edebiyat Araştırmaları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.

KURNAZ, Cemal, TATÇI Mustafa (2001), Mehmet Nail Tuman Tuhfe-i Naili, Ankara: Bizim Büro Yay.

KURNAZ, Cemal (1990), Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine, Ankara Akçağ Yayınları